

Червень

1

Спочатку йому здалося, ніби в спальні хтось рухається, тож він прислухався: дзижчання електричного годинника, рівне дихання дружини поруч, стукіт його серця. Оце й усе. Він запідозрив, що пробудився зі сну через якесь рішення; тепер лише потрібно розпізнати яке.

Карен застогнала й перевернулася на другий бік. У його сні була Карен, прекрасна, як завжди, але інша, з рисами, що належали її сестрі. У цьому полягає відповідь? Чи зможе він злити їх обох в одну так, щоб Карен не здогадалася, що він змінив її? Він заплющив очі, очистив розум і спробував повернути сон. Але той шез.

Барні Старк розплющив очі й лежав, роздивляючись блискучі стрілки годинника. Він кілька разів прокидався протягом цієї тривожної ночі, і щоразу стрілки вирізнялися все менше. За десять друга то були яскраві, здійснені вгору руки; тепер вони безсило обвисли. П'ята сорок.

Барні примружився, роздивляючись маленьке віконечко на годиннику, де мала б бути дата, загадуючись, червоний сьогодні день чи чорний, проте календар циклу не світився. Виробникам варто було взяти це до уваги, особливо в годиннику фертильності. Первісні люди в пошуках надприродного керівництва й втручання богів задля плідних урожаїв і сімей — чим би їм допоміг такий пристрій? Вони б

ним, мабуть, дощ викликали. Можливо, йому варто молитися за громовицю. Барні дратувало, що Карен не змогла сприйняти все це в кращому гуморі. Він так ретельно намагався бути безцеремонним, жартував про годинник, коли приніс його додому, не хотів, щоб пристрій дарував їй відчуття, яке останніми днями їй давало все на світі, — сором. І все одно Барні мусив знати, що її відштовхне його практичність, так само як перевірки, календарі й термометри лікаря Ліроя.

Карен воліла б думати, що діти просто стаються, скорше б вважала їх кульмінацією романтичного кохання й пристрасті якоїсь місячної ночі, без роздумів, планування, знання; віддала б перевагу чистій дитячій вірі в лелеку, а не холодному обчисленню (вона б тепер добряче ляснула його за такі слова із самого ранку!) місячних циклів і температури тіла. Карен узагалі не бачила нічого веселого в примітивній Матері-Землі, що її виліпив Барні, зі звислими грудьми й випнутим животом як офіруванням плодючості богам; аж розплакалася, коли він задля розваги виставив скульптуру на газоні під час минулої повні.

Хоча їй хотілося мати дитину так само, як і йому, вона опиралася медичним перевіркам протягом кількох місяців, навіть після того, як він сам пройшов їх перший. Барні був упевнений, що вона б радше продовжила сподіватися, молитися, мріяти, ніколи не відати точно. І хоча перевірки показали, що вони обоє готові до зачаття, Карен було неприємно від потреби розмовляти про це. Вона через силу заміряла температуру тіла, відзначала цикл, планувала дні, але її непостійність вражала, так наче саме її тіло бунтувало проти ідеї якоїсь послідовності, і на початку було стільки тужливих фальшивих тривог, що Барні подумав, ніби дружина робить усе неправильно, і втратив віру в її бухгалтерію плодючості.

Криза настала, коли Карен почала ходити до циганок, щоб ті ворожили про її долю, консультувалася з дешевими гороскопами в пошуках астральних знаків, шукала в снах екстра-

сенсорні обіцянки; саме тому, коли Барні прочитав про пристрій у газеті, то пішов і вклав 17 доларів 95 центів у годинник фертильності.

Жінка на касі зміряла його здивованим поглядом, ніби не розуміла, чому цю річ прийшов купувати чоловік, але пояснила, як він працює. То був годинник для спальні (ну звісно!) з механізмом, що рахував і фіксував імовірні сприятливі та несприятливі для зачаття дні, і як тільки його дружина внесе інформацію про її найдовші та найкоротші місячні цикли, годинник зрештою покаже в маленькому віконечку на циферблаті постійний календар із числами, які червонітимуть у ймовірні сприятливі дні.

— Неймовірно! — вигукнув тоді він. — Як рулетка на дітей.

Продавчиня розсміялася з його слів (о, розкажу дівчатам!), а от Карен розплакалася.

Ніби відчуваючи, що він думає про неї, вона перевернулася назад і зітхнула, чорне волосся розсипалося по подушці, одна рука лежала закинута назад, друга — на животі, наче намагалася відчути, чи ще нічого там не з'явилося. Барні замислився, чи її краса не надто виразна для зміни: її наче японський живопис на білому тлі; високі, але не випнуті вилиці під ідеальною шкірою. Навіть у приглушеному світлі він помітив кілька зморщок. Але Карен з тих, кому важко буде сприйняти той факт, що тіло починає змінюватися.

Десь у тій думці лежала ідея, з якою Барні боровся уві сні. Змінити її обличчя, нахил голови, можливо, те, як вона тримає руки. Але зміни ці походитимуть від її сестри Майри, тієї, що він востаннє бачив чотири роки тому, до того, як вони з Карен одружилися. Чи можливо об'єднати найкращі риси обох так, щоб Карен не дізналася?

Тепер заснути було неможливо, хоча надворі ледь розвиднялося. Барні підвівся з ліжка й вдягнувся. Спочатку кава, а тоді він спробує. Барні не торкався «Венери піднесеної»

вже досить давно, та й не планував, враховуючи те, як тепер неспокійно в Центрі. Та він не міг відмовитися від хорошої ідеї. Останніми днями натхнення приходило нечасто. Виходячи зі спальні, він побачив, що голова Карен лежить на боці, ліва рука — під подушкою, права — досі на животі. Якщо вони зрештою зачнуть, йому доведеться змінити обличчя, додати дещо до нього. Жінка, що очікує дитину, живе заради майбутнього, а не минулого.

Барні ввімкнув світло на кухні й усвідомив, що зробив помилку. Умивальник був ущерть заповнений брудними тарілками; стіл стояв неприбраний. Чому вона просто не склала їх у посудомийку? «Не злися, — сказав він собі. — Коли втрачаєш те довбане самовладання, у тебе все інше вилітає з голови».

Він узяв електричну кавоварку, хотів віднести її в підвал, але ніде не міг знайти кришку. Відшукав розчинну каву, але банка була порожня. Вимкнув світло й поквапився вниз.

Зняв вологе покривало зі статуї в натуральну величину й роздивився свою роботу. Без сумніву, Карен достатньо вродлива, щоб позувати для нього; міцне класичне тіло, делікатна права рука, що торкається стегна, ліва рука витонченими пальцями прикриває груди, очі скромно опущені, сумні повні губи. Та, звісно, усе це неправильно, і він знає чому. За останні три роки скульптура (почата, відкладена, знищена, знову почата) майже непомітно змінилася, стала романтичнішою, віддаленішою Венерою, ніж він планував. Не вистачало лише мушлі, Зефірів і Весни, що поспішає з покривалом. Та це було зовсім не його бачення, лише тривимірна версія «Народження Венери» Боттічеллі.

У ранковому сні «Венера піднесена» вже була завершена, і коли готував гіпсову форму, вона ожила й віддалася йому. Проте, як тільки Барні обійняв її, Венера стала жорстокою й почала опиратися, доки глина не тріснула й розсипалася в нього між руками. У неї було обличчя Майри. Окрім оче-

видної сексуальності й страху в його сні, там також був певний здогад, зрозумів він: думка про те, щоб додати обличчю Карен деяких рис її сестри, обдарувати індивідуальністю, якої їй самій не вистачає, і певним чином повернутися до попереднього бачення. Він знав, як виліпити її губи рішучою лінією та як змінити очі. Пальцями відчував, як глина набиратиме форми. Але спокійно, не варто поспішати, інакше її можна втратити. За красою Майри завжди ховалися сила й захоплення, яких не вистачало Карен. Як же їх показати?..

Чотири роки тому в коледжі; кипуча, захоплива, неймовірно жвава. Постійно в гушавині: у натовпі кожного студентського страйку чи кампанії збору коштів; виступала проти зовнішньої політики США; боролася за права студенток і студентів, права персоналу, права меншин; виходила на протести на захист позбавлених майна, позбавлених права голосу, бідних. І можна було не сумніватися: якщо десь відбувається демонстрація, сидячий чи сплячий страйк за громадянські права, якесь обговорення чи марш проти війни або бідності, Майра там буде, допомагатиме з організацією та проведенням в оточенні захоплених чоловіків, які за нею хоч світ за очі підуть.

Барні пам'ятав її сміх, як вона рухала рукою, коли сварилася (долонею догори, пальці напружені у хватці на кшталт Роденового «Пророка Івана Хрестителя»), і пронизливий погляд блакитних очей, що хапав будь-кого, хто підступав надто близько, і не відпускав своїм запалом. Барні йшов за нею, як і всі інші, спочатку захоплюючись здалеку, а тоді вже ближче. Але навколо завжди було надто багато залицяльників. Зрештою він вирішив вдовольнитися мрією про Майру в ролі моделі для повністю оголеної скульптури, яку він назвав би «Венера піднесена». Барні почав скульптуру зі спогаду про Майру одного літа в купальнику, нічого їй не розповідав, починав і припиняв стільки разів, аж боявся, що це переслідуватиме його до кінця життя. Споглядаючи

статую тепер, він усвідомив, що не варто було міняти первинний задум — надію додати нових рис Венерам, яких ліпили століттями, натякнути на боротьбу між чоловічими й жіночими рисами в богині кохання. Він намірявся створити Венеру, чию красу посилять міць і впевненість, за допомогою вогню Майриних очей, збудження її вигнутої шиї, того, як напружено вона тримала руку. І через неї він покаже напругу сучасної жінки під перехресним вогнем власної психіки.

Тепер Барні усвідомлював, що причиною цього невдоволення, нездатності закінчити роботу було те, що Карен не годиться для цієї ідеї. Вона вродлива, проте її краса надто романтична, сентиментальна, материнська.

Він познайомився з Карен на одній із зустрічей Майри, де у великому будинку сім'ї Бредлі всі тільки те й робили, що писали протестні листи й розпихали по конвертах, і хоча Карен ніколи не кепкувала з мотивів Майри (навіть іноді допомагала, коли потрібно було малювати плакати чи роздавати листівки), вона й ніколи особливо цим не захоплювалася. Карен вивчала сучасні танці й акторську гру і якось пояснила Барні, коли він поглузував з цього, що сцена для неї — це щось реальніше, ніж пікети. Барні не звертав особливої уваги на Карен, аж доки Майра не шокувала місто Елджин утечею зі своїм немолодим лектором соціології (у Південну Каліфорнію, щоб допомогти організовувати там профспілку працівників-мігрантів і мексиканських збирачів фруктів), а її прихильники залишилися й не могли второпати, що сталося з їхньою богинею.

Коли Майра зникла, Карен розцвіла, стала гарнішою, бажанішою. Барні почав насолоджуватись її наївним романтизмом, почав вбачати в ній людину, про яку потрібно піклуватись і яку потрібно любити, а згодом, коли вони одружилися, вирішив використати її в ролі моделі для ніжнішої, романтичнішої Венери. За три роки їхнього шлюбу він кіль-

ка разів ліпив її тіло, проте ніколи не міг закінчити голову, похмуро відзначаючи про себе, що та пасивна відірваність від життя, яка колись його зачарувала, тепер заважає. Як Барні не намагався, усе одно його не вдовольняли її замріяні очі та капризні губи. Певною мірою зобразити Карен було так само важко, як і Майру.

Цього ранку сон підказав йому, що, щоб завершити, йому необхідно додати щось від Майри — об'єднати двох сестер в одну. Працював Барні швидко. Надворі розвиднялося, він хотів ліпити ще принаймні годину, перед тим як рушити на роботу в Центр. Він місяцями серйозно не працював над Венерою, але зараз вона розпалила його, і він не збирався зупинятися. Навіть якщо зовсім трішки поліпить для себе, йому буде легше працювати вдень над глиняними моделями автомобілів.

Його поглинув процес зміни виразу обличчя: лише невеличкий вигин брови, щоб показати нетерплячість Майри; міцніше, майже хлопчаке підборіддя; той вигляд стурбованого очікування в очах. Пізніше він змінить жест її руки; поверне праву долоню вгору, зігне пальці в жменю, ніби вона тримає квітку. Та вже коли Барні взявся до цієї роботи, то зрозумів, що Карен упізнає або вираз обличчя, або жест і це її образить. Він спинився, не відриваючи долонь від слизької глини. Немає потреби вирішувати зараз же. Повернешся, ще раз поглянеш або — навіть краще — попросиш Карен іще кілька разів попозувати, щоб вона сама бачила, як щось по-вільно міняється, і звикла до цього. Він спостерігатиме, чи вона нічого не запідозрила. Якщо так, їм доведеться про це поговорити. Барні знову змочив тканину, накинув її на статую, накрив ванночку з глиною й вимкнув світло.

Він сам собі приготує сніданок і дасть Карен поспати. Сьогодні зранку добре попрацювалося, але вона може це відчутти й почати розпитувати. Карен неймовірно прониклива, завжди може не просто вгадати, про що він думає, але

й навіть тоді, коли він намагається ні про що не думати, вона знає, що щось не так.

Барні вже встиг забути про безлад на кухні й на мить відчув, як усередині закипає лють. Проте заспокоївся й пошукав у посудомийці накривку для кавоварки. Тоді зрозумів, чому ж зливальниця наповнена тарілками; у посудомийці не було місця. Лише Карен могла заповнити посудомийку й забути її ввімкнути, правда?

Накривку для крапельної кавоварки Барні знайшов на полиці для посуду на сушарці й поставив закип'ятити воду. Та після того, як удруге потягнувся по горнятку й блюдо, у зливальниці розбилася склянка.

— Ну й хер з тобою! — вилаявся він і розтрощив слідом і горнятку, і блюдо.

* * *

Напівспляча Карен дозволила йому покинути ліжко й спуститися вниз. Вона старалася розплющити очі. Надворі ледь світилося. Чому Барні прокинувся так рано? Він постійно крутився та вовтузився в ліжку й цим будив її кілька разів за ніч; його щось турбувало. Карен мляво роздумувала, чи не варто їй встати й приготувати йому сніданок, тоді підняла голову й глипнула на годинника. Лише за десять шоста. Жінка не зводила очей з вигнутої другої стрілки й забажала, щоб вона самою силою думки могла заморозити її й себе в цій миті, між сновидінням і пробудженням. Мало того, що вона спить і прокидається за годинником, а ще ж кохатися треба! Карен знову звалилася на подушку й заплющила очі. Коли лікар два місяці тому порадив поїхати в другий медовий місяць і припинити так відчайдушно намагатися, це вперше вона почула розумну пораду, відколи взагалі почалась уся ця кампанія запліднення.

Карен ніколи не уявляла, що завести дитину буде так складно. Коли читаєш про всіх тих незаміжніх мам, які відмовили-

ся від своїх дітей, і пригадуєш настанови батьків, то думаєш, що завагітнієш за першим же разом. Вона всміхнулася, коли пригадала, як вони з Майрою розмовляли в їхній кімнаті, у темряві, коли сонна година для дівчат дев'яти й одинадцяти років уже давно настала, і як вони вирішили, що діти з'являються від поцілунків, і як цю теорію підсилило те, що одна зріла дівчина в школі вихвалялася поцілунками засмоктом («душевними поцілунками», як вона це називала), і Карен це почула, і хоча Майра сказала, що це гидко, Карен подумала, як це гарно, що від поцілунку двох душ з'являється життя. Та через рік Майра з тріумфом повідомила, що, як сказала одна старша дівчина, яка ходила на заняття із сексуальної освіти, усе не так просто, а начебто потрібно ще лягати в ліжку й щоб чоловік вилив невидне сім'я в місце, з якого ти мочишся. Карен це спочатку збентежило (вона використовувала логіку десятирічної, стверджуючи, що це неможливо, бо ж коли ти пісятимеш, воно вилитиметься), але Майрі було гидко від того, що їхні мама з татом лягали в ліжку й робили ту штуку, яку сміливіші дівчата називали сексом чи трахом, і це звучало так брудно, що від розповідей Майри процес уявлявся жахливо. Проте пізніше Карен спробувала розповісти Майрі про книжки, які вона читала, де люди кохаються й літають на хвилях екстазу та пристрасті, і як це може бути гарно, коли обоє не думають про те, що станеться після душевного поцілунку, а охоплені жагою, поки це відбувається.

Карен мріяла, що саме так буде в неї з Барні, відколи вперше побачила його. Вона ніколи раніше не бачила скульпторів і потайки розглядала Барні, коли він прийшов до них додому разом з іншими з комітету Майри — «Старшокурсники за студентську активність». Високий, з великими долонями й довгими пальцями, русяве волосся, що кучерями спадало на шию, блідо-блакитні очі з карими плямками, шкіра гладенька, як у дівчини. Її привабив той стурбований погляд його очей. Він був митець, самотній, журний, з бідної